

Секція 1. Технології розвитку ресурсів особистості

ВНУТРІШНІ ТА ЗОВНІШНІ УМОВИ РОЗВИТКУ ІННОВАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ОСОБИСТОСТІ

Боковець О. І.

*аспірантка кафедри психології і педагогіки,
Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»
м. Київ, Україна*

Сьогоднішнє суспільство потребує інноваційно-активних фахівців, які, враховуючи мінливість сучасного світу, розуміють свою соціальну значущість, а тому готові змінюватися, відмовитися від стереотипів, генерувати та створювати щось нове, унікальне на користь суспільства. Саме на них покладаються великі надії на актуалізацію продуктивної новаторсько-інноваційної діяльності, а відтак – і на прогресивні зміни у виробництві та суспільстві. Відповідно, в наш час суспільно затребуваною є інноваційна людина, яка здатна впливати на суспільний прогрес. Рушійною силою такої інноваційної особистості є розвиток її інноваційного потенціалу. Відтак, постає потреба у з'ясуванні того, що впливає на його успішний розвиток. Тому доречно розглянути зовнішні та внутрішні умови, що впливають на розвиток інноваційного потенціалу особистості.

У тлумачному словнику поняття «умова» трактується як необхідна обставина, яка робить можливим здійснення, створення, утворення чогонебудь, або сприяє чомусь [1, с. 441]. Це різні зовнішні та внутрішні чинники, які можуть більшою чи меншою мірою впливати на кінцевий результат, або посилюючи, або послаблюючи його.

У психології виділяють зовнішні та внутрішні умови. Зовнішні умови, або як ще їх називають соціальні – це чинники соціального

середовища. А внутрішні умови, або ж психологічні – чинники, обумовлені індивідуально-психологічними особливостями особистості.

Перш ніж розглянути зовнішні та внутрішні чинники як умови розвитку інноваційного потенціалу особистості, необхідно дати визначення поняття «інноваційний потенціал особистості». Це динамічна інтегративна система зовнішніх і внутрішніх ресурсів, що визначає здатність особистості до інноваційної діяльності: створення, освоєння та використання «нового» [2]. Зовнішні ресурси – це матеріальні (матеріальні цінності, техніка, гроші та ін.) та нематеріальні можливості (соціальний статус, рівень освіти та ін.) особистості, що виникають у соціальному середовищі. Внутрішні ресурси – індивідуально-психологічні особливості особистості (задатки, здібності, цінності, характер та ін.).

Відповідно до вищезазначеного, можна сказати, що зовнішніми чинниками є зовнішні ресурси особистості, тобто все те «зовнішнє», що впливає на розвиток інноваційного потенціалу особистості. По суті, це сукупність факторів соціального середовища. У соціальному середовищі виділяють дві крайні його форми, такі як – макросередовище та мікросередовище.

До макросередовища слід віднести політичне, економічне та культурне середовище, тобто це суспільно-економічна система в цілому. Наприклад, економіко-політичне становище в країні, суспільні інститути, ідеологія, культура, духовність, соціокультурні норми та правила, традиції й звичаї, система освіти та виховання, засоби масової інформації та ін. Умовно фактори макросередовища можна поділити на політичні, економічні, культурно-моральні та ін. Інакше кажучи, це ті фактори, що, по суті, створюють однакові умови існування для кожної особистості в певному суспільстві.

Під мікросередовищем розуміють безпосереднє оточення людини, в якому відбувається міжособистісне спілкування та вплив на конкретну особистість. Умовно актори мікросередовища можна поділити на соціальні групи (сім'я, друзі, знайомі, сусіди та ін.), які безпосередньо впливають на конкретних людей, які з ними взаємодіють; соціальні інститути (навчальні й виховні організації, конфесійні організації тощо), в яких здійснюється соціальне виховання; неформальні групи. Саме мікросередовище, як сукупність зовнішніх факторів, здійснює найбільший вплив на розвиток інноваційного потенціалу особистості.

Тоді відповідно до логіки нашого дослідження, можна сказати, що внутрішніми чинниками розвитку інноваційного потенціалу особистості є внутрішні ресурси, тобто все те притаманне особистості, що підкреслює її індивідуальність.

Система внутрішніх ресурсів, забезпечуючи цілісний процес життєдіяльності особистості, включає такі підсистеми як біогенетичну, фізіологічну та психологічну [2]. В контексті нашого дослідження варто детальніше розглянути психологічну підсистему внутрішніх ресурсів особистості.

Психологічна підсистема внутрішніх ресурсів інноваційного потенціалу особистості включає: **ціннісно-мотиваційний** (актуалізує потенційні можливості особистості з метою самовизначення, саморозкриття та саморозвитку); **когнітивний** (прояв загального інтелекту особистості); **креативний** (нестандартне та оригінальне мислення, здатність до продукування нових ідей); **емоційно-вольовий** (ставлення до себе як до інноватора, ставлення до власної інноваційної діяльності та ставлення до інноваційної діяльності загалом); **регулятивний** (гнучкий розподіл та перерозподіл особистістю своїх ресурсів між різними каналами

регуляції й відповідальної поведінки) *компоненти* [3]. Це, по суті, психологічні фактори розвитку інноваційного потенціалу особистості.

Враховуючи вищезазначене, нами було систематизовано та узагальнено умови розвитку інноваційного потенціалу особистості (рис. 1).

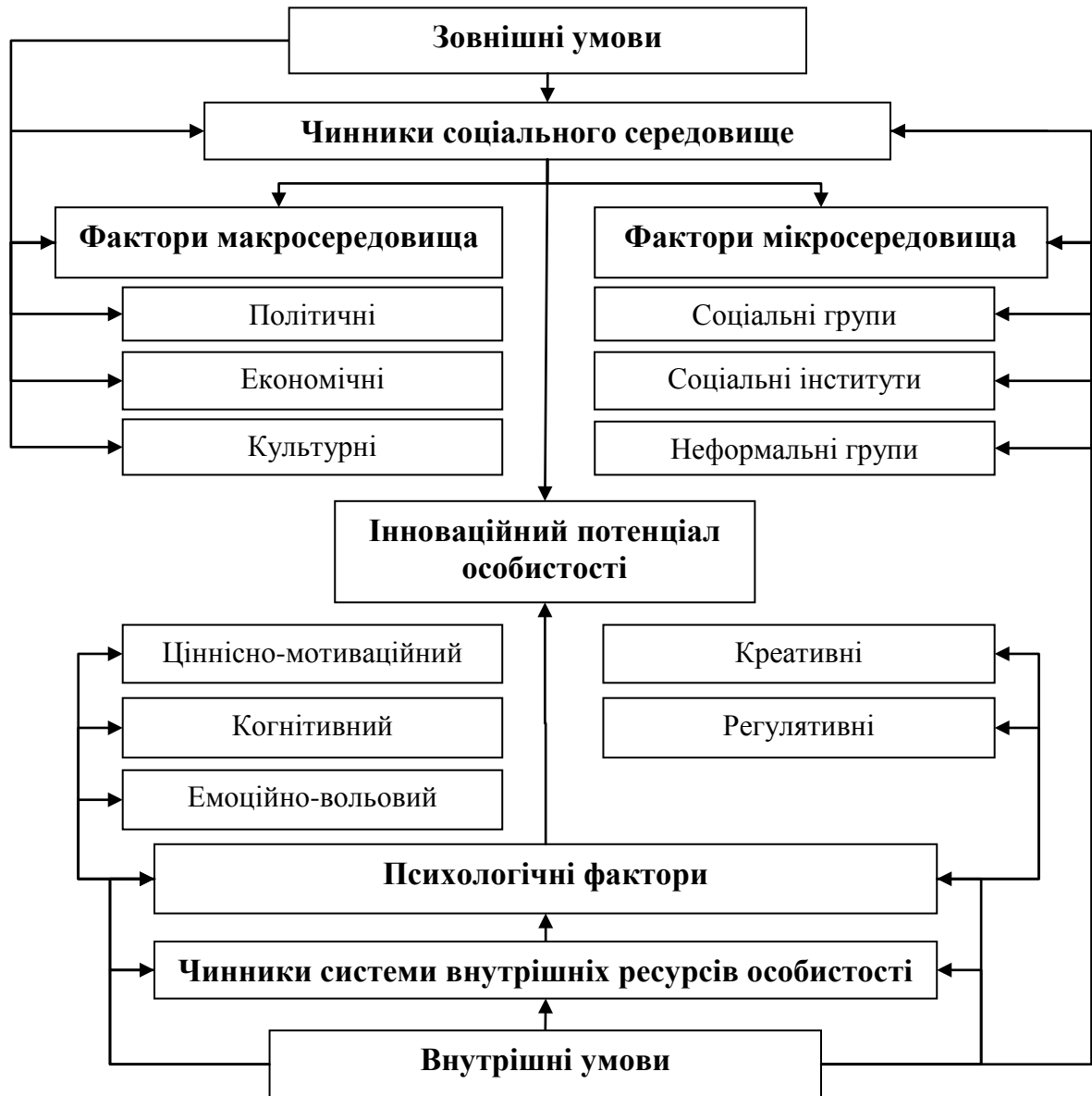

Рис. 1. Умови розвитку інноваційного потенціалу особистості

З рис. 1. видно, що на розвиток інноваційного потенціалу впливають зовнішні та внутрішні умови. Зовнішні умови як чинники соціального середовища представлені факторами макросередовища (політичні, економічні, культурні) та мікросередовища (соціальні групи, соціальні

інститути, неформальні групи). Внутрішні умови як чинники системи внутрішніх ресурсів особистості представлені психологічними факторами (ціннісно-мотиваційний, когнітивний, емоційно-вольовий, креативний, регулятивний).

Таким чином, на розвиток інноваційного потенціалу особистості впливають зовнішні та внутрішні умови. Але лише за сприятливих умов можливий успішний розвиток інноваційного потенціалу особистості. Це питання – в перспективі подальших наукових розвідок.

Література:

1. Словник української мови : в 11 т. / редкол.: І. К. Білодід (голова) та інші; Акад. наук Укр. РСР, Ін-т мовознавства ім. О.О. Потебні. – К. : Наук. думка, 1979 . – Т. 10. – 1979. – 660 с.
2. Volianiuk N.Yu. Psychological Structure of Innovative Potential of a Personality / N. Yu.Volianiuk, O. I. Bokovets // Science and education. – 2017. – № 1. – P. 9-15.
3. Рогова Т.В. Ресурсний підхід в управлінні педагогічним колективом школи [Електронний ресурс] / Т.В. Рогова // Збірник наукових праць Харківського національного педагогічного університету імені Г.С.Сковороди «Педагогіка та психологія». – 2008. – Вип. 34. – Режим доступу до ресурсу: http://www.nbuv.gov.ua/old_jrn/Soc_Gum/znpkhnpu_ped/2008_34/2.html.